ธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

Good Governance in Procurement Process and Supplies of Sub district Administration Organization in Bang Rakam District Phitsanulok Province

*ณัษฐนนท ทวีสิน **
*ธรรศพงศ์ วงษ์สวัสดิ์ ***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อเปรียบเทียบธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 8 แห่ง กลุ่มตัวอย่าง 96 คน ดังนี้ (1) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลและรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 24 คน (2) ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ หัวหน้าส่วนคลัง และเจ้าหน้าที่พัสดุ จำนวน 24 คน (3) กรรมการเกี่ยวกับงานพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ กรรมการรับซองสอบราคา กรรมการเปิดซองสอบราคา ประชาคมจากภาคส่วนประชาชนองค์การบริหารส่วนตำบลละ 6 คน รวมเป็น 48 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม มีลักษณะคำถามปลายเปิด สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าที (T-test) ค่าเอฟ (F-Test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) การทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ LSD

** อาจารย์ประจำ วิทยาลัยทองสุข*
*** อาจารย์ประจำ วิทยาลัยทองสุข*

ผลการวิจัยพบว่า

ธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก พบว่าโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน มีความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน และผลการเปรียบเทียบกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างมีอิทธิพลต่อธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ธรรมาภิบาล กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุ

Abstract

This research entitled 1) to study good governance in the procurement and subcontracting process of Sub district Administrative Organization in Bang Rakam District. 2) to compare the opinions on the procurement process and good governance in purchasing and procurement of Administrative organizations, Classified by personal factors; 3) to compare the good governance in purchasing and procurement of Administration Organization, Classified by procurement process.

The target group used in this study was the Administration Organization in Bang Rakam District. samples 96 people classified (1) Administration executives were the sub district administrative directors and the sub district presidents were 24 people; (2) Procurement of Sub district Administration Organization were 24 people; (3) director of Sub-district Administrative Organization Commissioner opens Community from the public sector, sub-district administration, were 6 people, total of 48 people. The research instrument was a questionnaire; statistics used include mean, standard deviation and hypothesis testing t-test and analysis ANOVA by testing different pairs the LSD.

The research endings that

Good Governance the procurement and procurement process of Administration Organization in Bang Rakam District, Phitsanulok. The mean scores were at a high level.

The comparison of individual factors, including gender, age, education and work experience, Opinions on the procurement process and good governance in the Procurement and Procurement Process of Sub district Administration Organization in Bang Rakam District, The results of the comparison of the procurement process had an influence on the good governance in purchasing and procurement of the Administration Organization in Bang Rakam District, Phitsanulok was significantly different at 0.05

Keywords: Good Governance, Procurement process and Parcel

บทนำ

ดัชนีการยอมรับทุจริตหรือ Corruption Perception Index (CPI) ที่องค์การต่อต้านทุจริตสากลได้ประเมินของประเทศไทย พบว่า ลดลงจากปี 2558 ที่ระดับร้อยละ 38 ในปี พ.ศ.2559 เป็นสัญญาณแสดงว่าปัญหาการทุจริตคอรัปชั่นและประพฤติมิชอบในประเทศไทย ได้ก่อให้เกิดวิกฤตศรัทธาของประชาชนทุกภาคส่วน อย่างกว้างขว้างทั้งในระดับประเทศและทั่วโลก แม้จะมีระบบการชี้มูลเอาผิดและลงโทษผู้กระทำผิด แต่ก็เป็นที่รับรู้และเข้าใจโดยทั่วไปว่าการดำเนินงานโครงการพัฒนา หรือการดำเนินงานตามภารกิจต่างๆ ของรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐทุกระดับยังขาดคุณธรรมและความโปร่งใส (Interiority & Transparency) ในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ จากการสำรวจความคิดเห็นเรื่องการทุจริต โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน พบว่าปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบในภาครัฐ นับเป็นปัญหาอันดับต้นของประเทศไทย ซึ่งกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศด้วย โดยในกลุ่มผู้ประกอบธุรกิจส่วนใหญ่ยอมรับว่าต้องจ่ายมีค่าใช้จ่ายในการอำนวยความสะดวกหรือที่เรียกว่าสินบนเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความสะดวก แม้ในกลุ่มข้าราชการเองก็ยังคิดว่าการทุจริตประพฤติมิชอบเป็นส่วนหนึ่งของวิธีการทำงานและการบริหารงานภาครัฐ โดยเฉพาะในเรื่องการจัดซื้อจัดจ้าง คุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานต่าง ๆ ซึ่งทั้งบุคลากรในหน่วยงานและผู้มีส่วนได้เสียเองก็รับรู้ว่าเป็นการทุจริตประพฤติมิชอบ และปล่อยให้เป็นวิถีสังคมปกติมาตลอด ปัญหาการทุจริต ไม่เพียงแต่สร้างความสูญเสียทางเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม แต่ยังบั่นทอนคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน ที่ควรจะได้รับการพัฒนา หรือบริการต่าง ๆ อย่างเป็นธรรมจากหน่วยงานภาครัฐทุกระดับ ทั้งหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแม้กระทั่งคุณภาพชีวิตของบุคลากรหรือที่ยุทธศาสตร์ชาติด้านสาธารณสุข ที่กำหนดไว้คือ “บุคลากรมีความสุขในการทำงาน” ก็จะสั่นคลอนไปด้วยหากมีปัญหาการทุจริต ประพฤติมิชอบในหน่วยงาน หรือการบริหารและปฏิบัติงานในหน่วยงานตนเองขาดคุณธรรม ความโปร่งใส ๆ ซึ่งจำเป็นทุกภาส่วนที่เกี่ยวข้องจักต้องมีทัศนคติและจิตสำนึกร่วมกันในการต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบในหน่วยงานทุกระดับ ร่วมกันพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และความโปร่งใสในการทำงานหรือการมีส่วนร่วมในภารกิจต่าง ๆ ของหน่วยงาน จึงจะสามารถแก้ปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบในภาครัฐได้ (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2558)

กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและการประมูลของภาคราชการ เป็นหนึ่งในหลายโครงการของภาครัฐที่ถูกจับตามองจากประชาชนและผู้ตรวจสอบสังคมมากที่สุด เนื่องจากกระบวนการดังกล่าวเป็นจุดอ่อน ที่ทำให้เกิดการคอร์รัปชั่นของผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่ระดับเล็กจนถึงระดับใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการเรียกรับเงินใต้โต๊ะเพื่อนาเงินเข้ากระเป๋าตนเอง ของผู้มีอำนาจในหน่วยงานนั้นๆหรือการกำหนดลักษณะงาน (Specification) ล่วงหน้าเพื่อกีดกันผู้ยื่นซองประกวดราคารายอื่นไม่ให้ได้รับโครงการไปดำเนินการ เพราะต้องการให้บริษัทเครือญาติตลอดจนบริษัทที่มีส่วนได้ส่วนเสียของตนเอง เป็นผู้ได้รับการประมูลโครงการนั้น หรือ กระบวนการที่เรียกว่า “ฮั้วประมูล” สาเหตุที่สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องน่าจะมาจากเหตุสำคัญ คือ การจัดซื้อจัดจ้าง และการประมูลในภาครัฐไม่มีการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ กล่าวคือมีการเปิดให้ยื่นซองประกวดราคาเข้ามา แต่ไม่ได้มีการเปิดเผยถึงตัวเลขของแต่ละแห่งที่นำเสนอมาว่ามีลักษณะการแข่งขันด้านราคาหรือคุณภาพอย่างไรและคัดเลือกเป็นธรรมหรือไม่ นอกจากนี้การจัดซื้อจัดจ้างมักมีการติดต่อกันโดยตรงระหว่างบุคคลผู้รับผิดชอบโดยใช้เครื่องมือพิเศษคือ จำนวนเงินและผลประโยชน์ที่แบ่งมาจากผล

ประโยชน์ของบริษัทผู้ประมูลที่จะได้รับจากโครงการภาครัฐอันมีมูลค่ามหาศาล (วิทยากร เชียงกูล, 2551)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งถือได้ว่าเป็นหน่วยงานภาครัฐในส่วนภูมิภาค ย่อมได้รับการตรวจสอบจากองค์กรอิสระดังกล่าวอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบการปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังเป็นประจำทุกปี จากสำนักงานท้องถิ่นจังหวัด และสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินประจำภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อให้มีความถูกต้อง โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดไว้ หากมีการร้องเรียนหรือมีการกล่าวหาเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ก็จะได้รับการตรวจสอบข้อเท็จจริงและชี้มูลความผิดจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติเรื่องการป้องกันและปราบปรามการทุจริตไว้โดยมาตรา 250 (3) บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ในการไต่สวนความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือข้าราชการที่ทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ และความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม โดยกำหนดตำแหน่งของผู้ที่กระทำความผิดไว้ 3 กลุ่ม คือ 1) ผู้บริหารระดับสูง 2) ข้าราชการตั้งแต่ผู้อำนวยการหรือเทียบเท่าขึ้นไป 3) ผู้ดำรงตำแหน่งตาม 1) และ 2) ได้ทำความผิดร่วมกันผู้ที่มีตำแหน่งต่ำกว่า แต่ถ้าข้าราชการที่มีตำแหน่งต่ำกว่าระดับ 8 เดิมลงมาทำการทุจริตแล้วคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะไม่มีอำนาจไต่สวนความผิดทั้งทางอาญาและวินัย แต่จะอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ (คณะกรรมการ ป.ป.ท.) ตามพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้ประกาศบังคับใช้ตั้งแต่ วันที่ 25 มกราคม 2551 เป็นต้นมา (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2557)

องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก มีการจัดทำแนวทางในการบริหารงานท้องถิ่นในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างให้มีคุณธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ เพื่อสอดคล้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำการประเมินเกณฑ์ชี้วัด สำหรับการคัดเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี (ธรรมาภิบาล) ประจำปี หรือ การประเมินประสิทธิภาพผลการปฏิบัติราชการเพื่อกำหนดประโยชน์ตอบแทนอื่นเป็นกรณีพิเศษ ประจำปี โดยถือว่าการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งเป็นเรื่องที่ต้องมีการประเมินตามเกณฑ์ชี้วัดดังกล่าว เพื่อเป็นกระตุ้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทุกระดับได้มีการตื่นตัวในการรวมกันในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ และเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการส่วนท้องถิ่น

การบริการวิชาการในโครงการพัฒนาคุณธรรมและความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ยังพบปัญหาการสร้างความเข้าใจและปลูกจิตสำนึกให้ข้าราชการ พนักงานส่วนตำบล และผู้มีส่วนได้เสียให้ความสำคัญต่อการแก้ปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบและการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และความโปร่งใสตามหลักธรรมาภิบาลในกระบวนการดำเนินงานของหน่วยงาน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าภารกิจสำคัญในการปฏิรูประบบการจัดซื้อจัดจ้างและการพัฒนามุ่งเน้นการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ได้รับความเชื่อมั่นและร่วมมือร่วมใจกันในการพัฒนาและการดำเนินงานต่างๆ ของหน่วยงานอันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์ให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานของท้องถิ่นในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อเปรียบเทียบธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง

กรอบแนวคิดการวิจัย

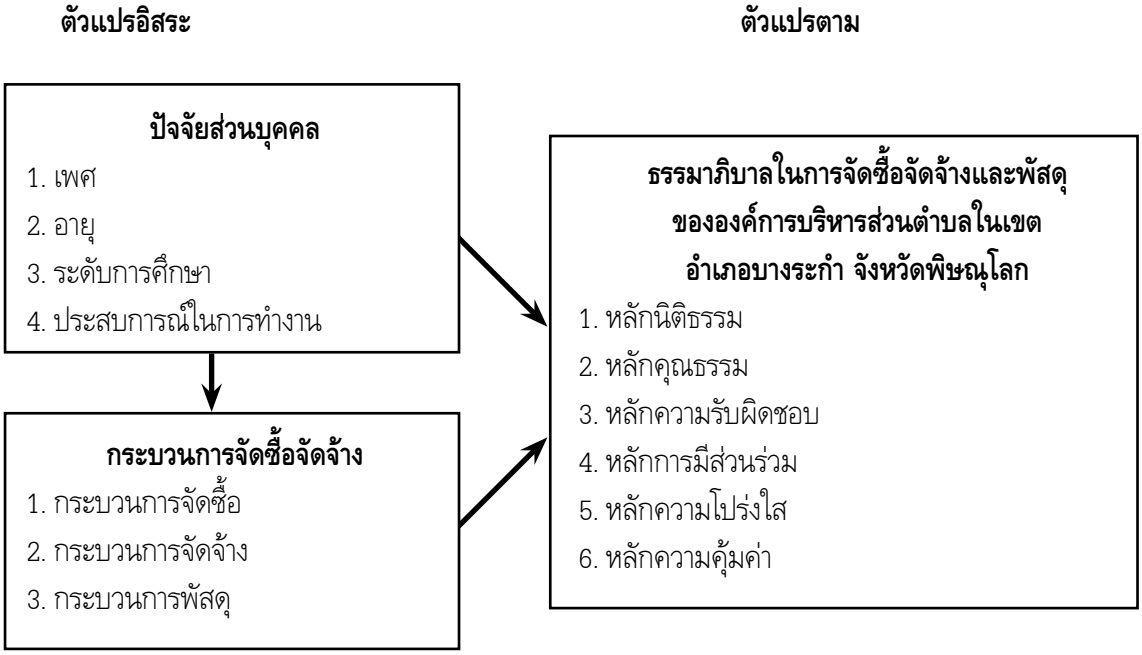

ที่มา : ปรับปรุงจาก อนุรัตน์ สุทธิประภา (2553)

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน

2. ปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นต่อธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน

3. กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างมีอิทธิพลต่อธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 8 แห่ง (ไม่นับหน่วยงานที่เป็นเทศบาลตำบล) จำนวน 96 คน จำแนกได้ดังนี้

(1) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลและรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จำนวน 24 คน

(2) ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ ได้แก่ หัวหน้าส่วนคลัง และเจ้าหน้าที่พัสดุ จำนวน 24 คน

(3) กรรมการเกี่ยวกับงานพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ ได้แก่ กรรมการรับซองสอบราคา กรรมการเปิดซองสอบราคา ประชาคมจากภาคส่วนประชาชนองค์การบริหารส่วนตำบลละ 6 คน รวมเป็น 48 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามมีลักษณะคำถามปลายเปิด แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ (1) คำถามปัจจัยส่วนบุคคล (2) คำถามเกี่ยวกับกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง (3) คำถามเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก (4) การให้ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

การตรวจสอบเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาปรับปรุงตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยแต่ละข้อคำถามเป็นการให้ความสำคัญในแต่ละประเด็นที่มีคำตอบให้เลือกแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) และนำแบบสอบถามไปทดสอบกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และหาความเชื่อมั่น (reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าคลอนบาค (Cranach alpha coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเฉลี่ย 0.94 และการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์ทั้งหมด 96 ชุด แล้วนำแบบสอบถามที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าที (T-test) ค่าเอฟ (F-Test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) การทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ LSD

สรุปผลการวิจัย

1. ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุสูงกว่า 40 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษาปริญญาตรี และมีประสบการณ์ในการทำงาน 6-10 ปี

2. ผลการวิจัยธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ในภาพรวมและรายด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

(n=96)

ธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุ	$\overline{X}$	S.D	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1. ด้านหลักนิติธรรม	4.01	0.53	มาก	5
2. ด้านหลักคุณธรรม	4.15	0.57	มาก	2
3. ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.07	0.53	มาก	4
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.23	0.55	มาก	1
5. ด้านหลักความโปร่งใส	3.96	0.56	มาก	6
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	4.11	0.58	มาก	3
รวม	**4.09**	**0.50**	มาก	

ผู้วิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านหลักนิติธรรม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงอันดับจากมากไปน้อย ได้แก่ มีการให้ความรู้แก่พนักงานและกรรมการพัสดุเกี่ยวกับกฎระเบียบ ข้อบังคับ สิทธิและหน้าที่ความรับผิดชอบ บังคับใช้ข้อบัญญัติตำบลและกฎหมายอย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติกับบุคคลหรือกลุ่มใดเป็นกรณีพิเศษ กระบวนการดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้างยึดถือหลักและปฏิบัติตามแนวทางของกฎหมายอย่างถูกต้องและรัดกุม และการจัดซื้อจัดจ้างดำเนินการอย่างถูกต้องและเป็นธรรม

2. ด้านหลักคุณธรรม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงอันดับจากมากไปน้อย ได้แก่ กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างมีความยุติธรรมคุณธรรมและซื่อตรง การบริการจัดซื้อจัดจ้างมีความถูกต้องตามกระบวนการข้อกฎหมาย ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างมีจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมและมีศีลธรรมเป็นแบบอย่างที่ดี มีการประกาศและสนับสนุนให้ใช้หลักคุณธรรมอย่างกว้างขวาง จริงจังต่อการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานที่ดี

3. ด้านหลักความโปร่งใส โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงอันดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรมและโปร่งใส่ตามแผนการมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบตามข้อกำหนดการจัดซื้อจัดจ้าง มีการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและผลการสอบราคาหรือประกวดราคาให้ประชาชนทราบ และมีการเปิดโอกาสให้ประชาชน กลุ่มคน องค์กรเข้ามาร่วมเป็นกรรมการตรวจสอบพัสดุ

4. ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงอันดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ผู้เกี่ยวข้องในการจัดซื้อจัดจ้างมีจิตสำนึกต่อการปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบในหน้าที่ มีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน คำสั่งมอบหมายหน้าที่อย่างชัดเจน การปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้องที่ผลสำเร็จตามเป้าหมายที่รับผิดชอบ การจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปตามนโยบายและทันต่อเวลาและตรงตามความต้องการของประชาชน

และการจัดซื้อจัดจ้างมีคุณภาพมาตรฐานตามตัวชี้วัดของกฎเกณฑ์

5. ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงอันดับจากมากไปน้อย ได้แก่ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมในการวางแผนพัฒนา 5 ปี และแผนพัฒนาประจำปี มีการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในการริเริ่มโครงการต่างๆ และนำข้อคิดเห็นไปประกอบการพิจารณา ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง เปิดโอกาสให้ประชาชนในตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล และมีที่ปรึกษาหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากภาคประชาชนเพื่อการวางแผนตัดสินใจและรับผิดชอบในโครงการ

6. ด้านหลักความคุ้มค่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงอันดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุครุภัณฑ์มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด การเลือกพื้นที่ในการดำเนินโครงการมีความเหมาะสมและตรงตามความต้องการของประชาชน งบประมาณการจัดซื้อจัดจ้างมีความเหมาะสม รัดกุมไม่รั่วไหลมีการกระจายไปทุกพื้นที่ การวิเคราะห์และประมาณการของค่าใช้จ่ายมีความเหมาะสมและสมดุล และการกำหนดนโยบาย แผนวิสัยทัศน์พันธกิจและเป้าหมายที่มีการมุ่งเน้นด้านการบริการมีประสิทธิผลสูงสุด

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังนี้

เพศที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการทดสอบสมมติฐาน ธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามเพศ

หลักธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุ	**เพศ**				**t**	**Sig.**
	ชาย		**หญิง**			
	$\bar{X}$	**S.D**	$\bar{X}$	**S.D**		
1. ด้านหลักนิติธรรม	3.56	0.53	3.56	0.53	13.56*	0.03
2. ด้านหลักคุณธรรม	3.55	0.56	3.55	0.56	1.55*	0.05
3. ด้านหลักความรับผิดชอบ	3.62	0.51	3.62	0.51	0.62*	0.01
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	3.66	0.57	3.66	0.57	-3.66*	0.00
5. ด้านหลักความโปร่งใส	3.57	0.55	3.57	0.55	3.57*	0.02
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	3.54	0.61	3.54	0.61	3.54*	0.01
รวม	**3.58**	**0.42**	**3.61**	**0.50**	**4.58**	**0.00**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เพศที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการทดสอบสมมติฐาน ความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง จำแนกตามเพศ

กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง	เพศ				t	Sig.
	ชาย		หญิง			
	$\overline{X}$	S.D	$\overline{X}$	S.D		
1. กระบวนการจัดซื้อ	4.02	0.42	4.11	0.34	9.56*	0.01
2. กระบวนการจัดจ้าง	3.94	0.11	3.88	0.26	1.42*	0.03
3. กระบวนการพัสดุ	3.87	0.31	3.92	0.44	0.77*	0.00
รวม	**3.94**	**0.28**	**3.97**	**0.35**	**3.92**	**0.01**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังปรากฏในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลทดสอบสมมติฐาน จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. อายุ	ระหว่างกลุ่ม	4.07	3	1.36	4.90*	0.00
	ภายในกลุ่ม	101.49	93	0.28		
2. ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2.76	4	0.92	2.90*	0.03
	ภายในกลุ่ม	116.15	92	0.32		
3. ประสบการณ์ในการทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	1.71	4	0.57	1.87*	0.03
	ภายในกลุ่ม	111.89	92	0.30		
รวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**2.93**	**3**	**0.98**	**4.07***	**0.01**
	ภายในกลุ่ม	**48.71**	**93**	**0.24**		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการเปรียบเทียบธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างมีอิทธิพลต่อธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังปรากฏในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง

หลักธรรมาภิบาล	กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง					
	กระบวนการจัดซื้อ		กระบวนการจัดจ้าง		กระบวนการพัสดุ	
	F	Sig	F	Sig	F	Sig
1. ด้านหลักนิติธรรม	1.81	0.11	7.23	0.21	12.06	0.17
2. ด้านหลักคุณธรรม	0.61	0.65	0.44	0.12	-1.86	0.11
3. ด้านหลักความรับผิดชอบ	2.24	0.06	-7.66	0.71	0.88	0.34
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	1.68	0.67	-1.86	0.11	1.91	0.93
5. ด้านหลักความโปร่งใส	0.86	0.09	*0.66	0.05	2.21	0.11
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	3.84	0.71	3.94	0.09	*3.98	0.03

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เนื่องจากพบว่า การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่า 2 ตัวขึ้นไป มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นผู้วิจัยตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการ LSD พบว่า ธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุ ด้านหลักความโปร่งใส แตกต่างกันตามกระบวนการจัดจ้าง เป็นเพราะระบบงานมีความซับซ้อนมีขั้นตอนการทำงานยาว และต้องจัดทำเอกสารประกอบที่มีจำนวนมาก อีกทั้งมีหลักเกณฑ์ในการดำเนินงานตามประกาศฉบับใหม่ ทำให้การดำเนินงานยังไม่คล่องตัว และยังพบว่า ธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุ ด้านหลักความคุ้มค่า แตกต่างกันตามกระบวนการพัสดุ เพราะมีการพัฒนาศักยภาพและทักษะการปฏิบัติงานด้านพัสดุให้มีความสามารถดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างให้เกิดความชำนาญที่คุ้มค่ามากขึ้น และเปิดเผยโปร่งใส เปิดโอกาสแข่งกันอย่างเป็นธรรม

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก พบว่าโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะองค์การบริหาร

ส่วนตำบลได้ยึดถือหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในขั้นตอนการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง โดยมีการกำหนดรายละเอียดของงานหรือคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุในสาระสำคัญอย่างครบถ้วน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพล พันป้อง (2556) ได้ศึกษาเรื่องธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการศึกษาพบว่า มีการนำระเบียบหลักเกณฑ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาปฏิบัติอย่างเป็นเคร่งครัด เพื่อให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นไปด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้และสร้างความคุ้มค่ากับจำนวนเงินที่ใช้ในการจัดซื้อจัดจ้าง

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

2.1 เพศที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อธรรมาภิบาลในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน เป็นเพราะเพศชายอาจมีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างด้วยหลักธรรมาภิบาลแตกต่างจากเพศหญิง ทำให้ความเข้าใจในการกระบวนการขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความเข้าใจที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อภิชาต โชคชัชวาลกุล (2556) ได้วิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาเขตอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลจำแนกตามตัวแปรเพศ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 เพศที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน เป็นเพราะ ภาคประชาชนมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างและเปิดโอกาสให้ประชาชนในตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญใจ เต็มใจ (2553) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลนาอุดม อำเภอโพทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนเพศชายและเพศหญิงมีความเห็นว่าการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทิพย์ ไทยประยูร (2552) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการปฏิบัติงานการจัดซื้อจัดจ้างด้านพัสดุองค์การบริหารส่วนตำบลภายในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า เพศที่ต่างกัน ส่งผลให้ปัญหาการปฏิบัติงานการจัดซื้อจัดจ้างด้านพัสดุแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.3 อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน เป็นเพราะการมีทักษะความสามารถในการปฏิบัติงานและสร้างสมประสบการณ์ที่ยาวนานมากกว่ากัน อีกทั้งมีจิตสำนึกต่อการปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบในหน้าที่ การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรดา เหล็กงาม (2552) ได้ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบวิธีการจัดซื้อจัดจ้างการประกวดราคาโดยวิธีการประมูลด้วยระบบ E-Auction กับวิธีการประมูลแบบเดิม ผลการศึกษาพบว่า อายุ การศึกษา และประสบการณ์แตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจ มีความพึงพอใจในการจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีการประมูลด้วยระบบ e-Auction แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างมีอิทธิพลต่อธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างและพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน เป็นเพราะทุกระบวนการในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ยึดหลักธรรมาภิบาลในทุกกิจกรรมและทุกกระบวนการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพิมพ์ หมื่นชำนาญ (2552) ได้ศึกษาเรื่องการกำหนดมาตรฐานในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนตะโก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า การกำหนดมาตรฐานในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างประกอบด้วยการกำหนดกระบวนการงานในการให้บริการของงานพัสดุ โดยกระบวนงานดังกล่าวประกอบด้วยการกำหนดกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน พร้อมทั้งระบุผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน และขณะเดียวกันก็ได้มีการกำหนดมาตรฐานเชิงเวลาในแต่ละกิจกรรมกำกับด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. บุคลากรทุกระดับในองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องช่วยกันพัฒนาส่งเสริมและผลักดันให้ผู้บริหารมองเห็นถึงความสำคัญในผลสัมฤทธิ์ต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงานและความต้องการของประชาชน

2. ควรสนับสนุนและเสริมเสริมสร้างการให้ความรู้และการจัดการความรู้ในการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในทุกขั้นตอนของกระบวนการ

3. ควรระเบียบวิธีการปฏิบัติงานที่ชัดเจน มีคู่มือการปฏิบัติและมีการมอบหมายความรับผิดชอบงานพัสดุ โดยยึดถือตามระเบียบพัสดุอย่างเคร่งครัด

4. ควรส่งเสริมให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อความโปร่งใสและตรวจสอบได้ พร้อมทั้งสนับสนุนให้ทุกฝ่ายร่วมกันวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างรัดกุมและเกิดความคุ้มค่าของทรัพยากร

5. ควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสาร และสร้างความตระหนักต่อหน้าที่ของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความเข้าใจต่อปัญหาของชุมชน

6. ควรมีความกระตือรือร้นต่อการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน จัดบริการสาธารณะอย่างมีคุณภาพ เป็นธรรมและมีความเสมอภาค

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2557). **แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี (พ.ศ. 2558-2561).** เข้าถึงได้จาก: http://www.dla.go.th (วันที่ค้นข้อมูล: 6 เมษายน 2560).

ขวัญใจ เต็มใจ. (2553). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลนาอุดม อำเภอโพทอง จังหวัดร้อยเอ็ด.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จุฑาทิพย์ ไทยประยูร. (2552). **ปัญหาการปฏิบัติงานการจัดซื้อจัดจ้างด้านพัสดุองค์การบริหารส่วนตำบลภายในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

ณัฐพล พันป้อง. (2556). **ธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์.** การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธีรดา เหล็กงาม. (2552). **การเปรียบเทียบวิธีการจัดซื้อจัดจ้างการประกวดราคาโดยวิธีการประมูลด้วยระบบ E-Auction กับวิธีการประมูลแบบเดิม.** การค้นคว้าแบบอิสระ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิทยากร เชียงกูล. (2551). **รูปแบบของการทุจริตคอร์รัปชั่น รวมทั้งผลประโยชน์ทับซ้อนในปัจจุบัน.** เข้าถึงได้จาก : https://witayakornclub.wordpress.com/2008/04/22/corrupt/ (วันที่ค้นข้อมูล: 21 ตุลาคม 2560).

ศิริพิมพ์ หมื่นชำนาญ. (2552). **การกำหนดมาตรฐานในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนตะโก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี.** รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อนุรัตน์ สุทธิประภา. (2553). **ธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุครุภัณฑ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา.** รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.